

VI Forum Pomorskiej Edukacji

WYDAWCA PISMA:

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, al. gen. J. Hallera 14,
80-401 Gdańsk
tel.: (58) 34 04 100 (centrala);
(58) 34 04 110 (sekretariat)
fax: (58) 34 10 763, www.cen.gda.pl
e-mail: edukacjapomorska@cen.gda.pl
ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Małgorzata Bukowska-Ulatowska
– redaktor naczelna

Magdalena Urbaś – z-ca redaktor
naczelnej

Beata Symbor

Joanna Aleksandrowicz

Justyna Konkel

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

Beata Kwaśniewska

WSPARCIE TECHNICZNE:

Andrzej Cyliwik

Dorota Gmerek

Anna Szablowska

Jarosław Szablowski

Bogdan Białobrzęski

WSPÓŁPRACA:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku

Biuletyn Centrum
Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa
Pomorskiego

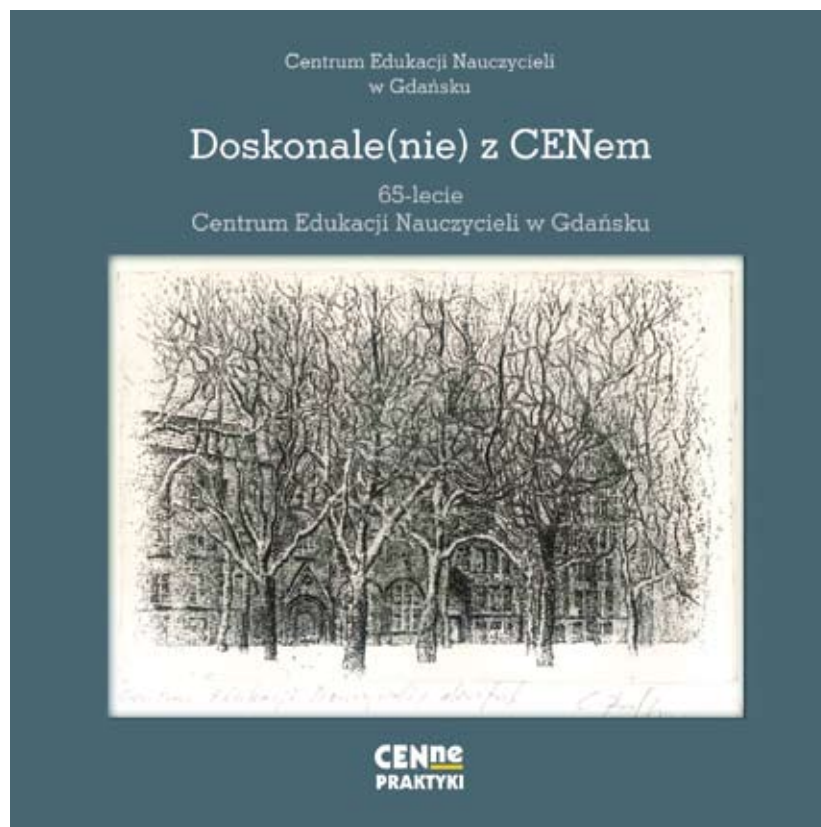
Placówka posiada
akredytację — decyzja
Pomorskiego Kuratora Oświaty
w Gdańsku nr 17/2006
z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru
instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gdańsku
pod nr ewidencyjnym
2.22/00057/2007

PUBLIKUJ W „EDUKACJI POMORSKIEJ”

Redakcja czasopisma serdecznie zaprasza do współpracy partnerów indywidualnych i instytucjonalnych, podejmujących inicjatywy korzystnie wpływające na kształt oświaty w naszym regionie. Zachęcamy do nadsyłania ciekawych artykułów na adres: edukacjapomorska@cen.gda.pl oraz korzystania z możliwości uzyskania patronatu medialnego „Edukacji Pomorskiej”. Szczegółowe informacje dot. zasad publikacji, a także numery archiwalne naszego dwumiesięcznika są dostępne na stronie internetowej: www.cen.gda.pl.

Zachęcamy do lektury tomu 6. „CENnych Praktyk”

W następnym numerze
„Edukacji Pomorskiej”
m.in.: teatr w edukacji

słowo wstępne

Szanowni Państwo,

27 października 2017 roku odbyło się VI Forum Pomorskiej Edukacji. Spotkaliśmy się w gronie osób, którym los pomorskiej edukacji leży na sercu, aby wspólnie debatować o kondycji pomorskiej oświaty, a zwłaszcza o tym, co w obecnej sytuacji organizacyjno-prawnej możemy zrobić, by pomorska szkoła autentycznie wspierała wszechstronny rozwój uczniów, kreując silne i gotowe na wyzwania współczesności społeczeństwo.

Żywiąc przekonanie o ogromnej roli, która – w procesie budowania jakości pomorskiej edukacji – przypada nauczycielom, zdecydowałem się tegoroczne Forum poświęcić tematowi ich zawodowej kondycji. Miejsce debaty nie było przypadkowe: spotkaliśmy się na Uniwersytecie Gdańskim, uczelni, która przygotowuje kadrę dydaktyczną pomorskich szkół. Zależało mi, byśmy wspólnie poszukali odpowiedzi na pytania o to, co najbardziej motywuje, a co ogranicza zawodowy rozwój pedagogów. Zastanawialiśmy się też nad tym, czego oczekujemy od pomorskich nauczycieli; na jakich kompetencjach i umiejętnościach tej grupy zawodowej szczególnie nam zależy.

Punkt wyjścia do dyskusji stanowiły opinie zebrane wśród uczniów, byłych uczniów oraz nauczycieli, którzy pracę pedagogów postrzegają z różnych, ale za każdym razem z istotnych i ciekawych perspektyw. Przedstawiono także wstępne wyniki badań przeprowadzonych wśród pomorskich nauczycieli z inicjatywy Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego oraz regionalnych placówek doskonalenia nauczycieli, a zrealizowanych przy współpracy z Uniwersyteciem Gdańskim. Badania te pozwalają spojrzeć na środowisko nauczycielskie nie tylko od strony danych statystycznych informujących o liczbie etatów czy stopniach awansu zawodowego, ale przede wszystkim pomagają dostrzec to, co autentycznie budzi niepokój pedagogów i powoduje ich frustrację, a także to, co mobilizuje ich do dalszego rozwoju.

W województwie pomorskim, w różnego typu szkołach i placówkach oświatowych, pracuje łącznie ponad 36 tysięcy nauczycieli. To duża i bardzo zróżnicowana grupa – mamy w niej osoby o dużym doświadczeniu zawodowym oraz te, które dopiero zaczynają swoją pracę. Bez względu na specjalizację i staż zawodowy, każdy z nauczycieli musi zmierzyć się dziś z wieloma wyzwaniami.

Część z tych wyzwań wynika z wdrażania zmian w systemie oświaty. Zmiany te wymagają od nauczycieli elastyczności, choćby w zakresie opracowania programów nauczania oraz poznania nowych podręczników i standardów egzaminacyjnych. Wiąże się to z koniecznością pilnego uzupełnienia niezbędnych kwalifikacji, a od dyrektorów szkół z kolei wymaga dużego wysiłku związanego z budową nowych zespołów nauczycielskich i bieżącego rozwiązywania niekończących się problemów organizacyjnych.

Innym wyzwaniem jest ciągły i bardzo szybki postęp technologiczny. Nauczyciel musi aktywnie reagować na zmiany w tym zakresie, powinien umieć wykorzystać szanse, jakie stwarza nowoczesna technologia i dostosowywać do niej swoje metody pracy.

Nie można zapominać o wyzwaniach, które wynikają ze zmian demograficznych obserwowanych w naszym regionie od kilku lat. Należy do nich przechodząca przez pomorskie szkoły fala niżu demograficznego i zupełnie nowe zjawiska migracyjne, które wymagają od pedagogów przygotowania do pracy z dziećmi emigrantów czy też z polskimi uczniami powracającymi po kilkuletnim pobycie za granicą.

VI Forum Pomorskiej Edukacji stało się okazją do przyjrzenia się kondycji zawodowej nauczycieli i pozwoliło sformułować wiele wartościowych wskazań dla ich wspierania. Zainicjowaliśmy prace nad modelem pomorskiego nauczyciela – przygotowanego zarówno do tego, aby zmierzyć się z trudnymi wyzwaniami obecnych czasów, jak i do tego, by aktywnie wspierać uczniów wchodzących w życie zawodowe i społeczne. Podczas Forum już po raz drugi został przyznany tytuł „Nauczyciela Pomorza”. Nagrodę otrzymała pani Maria Gajewska, nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 1 im. Janusza Korczaka w Czersku, która została wybrana spośród zgłoszonych kandydatów – uosabiających to, co w nauczycielach najbardziej cenimy.

Mieczysław Struk
marszałek województwa pomorskiego

spis treści

<i>Słowo wstępne</i>	3
<i>Relacja z VI Forum Pomorskiej Edukacji</i>	5
Małgorzata Bukowska-Ulatowska	
<i>Pomorski nauczyciel na forum. Podsumowanie dyskusji panelowej</i>	11
Jarosław Kordziński	
<i>Podczas VI Forum Pomorskiej Edukacji poznaliśmy zwycięzcę II edycji konkursu „Nauczyciel Pomorza”</i>	13
Magdalena Schramm	
<i>Uczyć optymizmu</i>	16
z Marią Gajewską, rozmawia Joanna Aleksandrowicz	
<i>VI Forum Pomorskiej Edukacji – obraz kondycji pomorskiego nauczyciela</i>	17
Ewa Furche	

Fot. B. Kwaśniewska

Zanim ruszy VI Forum...

Relacja z VI Forum Pomorskiej Edukacji

Małgorzata Bukowska-Ulatowska,
nauczyciel konsultant Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Marszałek województwa pomorskiego, Mieczysław Struk, w ramach budowania dialogu edukacyjnego w regionie od kilku lat jesienią zaprasza kilkuset przedstawicieli środowiska oświatowego do wspólnej refleksji i dyskusji o wybranych aspektach kształcenia oraz wychowania dzieci i młodzieży. VI Forum Pomorskiej Edukacji odbyło się 27 października 2017 r. na Uniwersytecie Gdańskim. Tematem przewodnim tegorocznego spotkania była kondycja pomorskiego nauczyciela.

Wszystkich zebranych, w tym gości specjalnych, powitał gospodarz Forum, Mieczysław Struk. W swoim wystąpieniu marszałek województwa pomorskiego przypomniał cel spotkania: debata o jakości oświaty w regionie. Jak podkreślał, szczerza rozmowa o tym, co można i należy zrobić, aby pomorska szkoła wspierała wszechstronny rozwój uczniów, budując silną i gotową na wyzwania współczesności społeczność lokalną, jest szczególnie potrzebna w czasie wprowadzania zmian organizacyjno-programowych w polskiej oświacie. Gospodarz spotkania wyjaśnił, że ze względu na znaczącą rolę nauczyciela w budowaniu jakości edukacji, VI Forum, podobnie jak niedawne posiedzenie Pomorskiej Rady Oświatowej, zostało poświęcone kondycji pomorskich pedagogów. Aby lepiej zrozumieć wyzwania, przed jakimi staje ta grupa zawodowa, a także podjąć skuteczne działania na rzecz wsparcia kadry oświatowej, trzeba odpowiedzieć sobie na kilka podstawowych pytań: co sprzyja rozwojowi zawodowemu nauczycieli, a co go ogranicza? czego oczekujemy od pomorskich pedagogów? na jakich kompetencjach i umiejętnościach nauczycieli szczególnie nam zależy? Mieczysław Struk podkreślił potrzebę spojrzenia na zasygnalizowane zagadnienia z różnych perspektyw, m.in. uczniów i absol-

wentów szkół, a także badaczy. Wskazał również najważniejsze wyzwania, z jakimi mierzy się współczesny nauczyciel – wynikają one zarówno ze zmian w systemie oświaty, jak i przemian cywilizacyjnych oraz procesów demograficznych i społecznych. Kończąc swoje wystąpienie, marszałek zaprosił zebranych do wspólnego zastanowienia się nad możliwymi formami wsparcia pomorskich nauczycieli, aby ułatwić im pełne wykorzystanie i rozwój potencjału zawodowego.

Następnie głos zabrał Adam Krawiec, dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. W swoim wystąpieniu odniósł się do głównych wątków poruszanych na V Forum Pomorskiej Edukacji², którego tematyka wpisywała się w obchody Roku Pomorskiej Wspólnoty Obywatelskiej. Trzy podstawowe zagadnienia poruszane podczas ubiegłorocznego spotkania to: regionalność, wielokulturowość i obywatelskość. W ramach przygotowania do forum regionalnego, zorganizowanego w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku, odbyły się cztery fora subregionalne – w Lęborku, Nowym Dworze

² Tematyce V Forum Pomorskiej Edukacji został w całości poświęcony numer 79 „Edukacji Pomorskiej”, dostępny nieodpłatnie na stronie internetowej Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku (www.cen.gda.pl).

Wszystkich nas łączy jeden wspólny mianownik: troska o jakość pomorskiej edukacji. (...) Jestem przekonany o szczególnej roli, jaka w procesie budowania jakości pomorskiej edukacji przypada nauczycielom. Bez ich szczególnych kompetencji, bez zaangażowania w codzienną pracę, nie jest możliwe dobre przygotowanie pomorskich uczniów do wejścia w życie zawodowe i społeczne. (...) Mam nadzieję, że wypracujemy wspólnie model pomorskiego nauczyciela. Nauczyciela przygotowanego dobrze zarówno do tego, by zmierzyć się z różnymi wyzwaniami obecnych czasów, jak i do tego, by aktywnie wspierać swoich uczniów.

Mieczysław Struk

Fot. B. Kwaśniewska

Fot. B. Kwaśniewska

Gdańskim, Brusach i Gdyni. Natomiast prace nad tematami poruszonymi w ubiegłym roku kontynuuje zespół roboczy ds. edukacji regionalnej i obywatelskiej, działający przy Pomorskiej Radzie Oświatowej. Zgodnie z wnioskami z V Forum Pomorskiej Edukacji, działania koncentrują się wokół następujących zagadnień: rozwój partycypacji społecznej wśród młodych mieszkańców Pomorza, edukacja równościowa, rozwijanie postaw i wartości oraz kształtowanie kompetencji kulturowych Pomorzaków, animacja działań w społecznościach lokalnych, a także współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych oraz szkół i placówek oświatowych.

Kolejnym punktem programu VI Forum było obejrzenie nagrania sondy przeprowadzonej wśród uczniów i ich rodziców, a także studentów – absolwentów pomorskich szkół. Rozmówców pytano o to, co zmieniliby w funkcjonowaniu szkół, a także o to,

za co najbardziej cenią / cenili swoich nauczycieli. W zaprezentowanych wypowiedziach jako najważniejsze umiejętności nauczycieli wielokrotnie wskazywano zdolność do aktywizacji uczniów i zainteresowania ich zdobywaniem wiedzy oraz przystępne przekazywanie treści poprzez realizację doświadczeń i eksperymentów, organizowanie gier i zabaw oraz wykorzystanie środków multimedialnych. Doceniano cierpliwość pedagogów, a także okazywaną przez nich troskę, uważność, wyrozumiałość i gotowość do niesienia pomocy. W wypowiedziach uczestników sondy podkreślano znaczenie pozytywnych relacji pomiędzy nauczycielami i uczniami. Jako ważne aspekty pracy pedagoga wskazywano też budowanie u uczniów poczucia własnej wartości, docenianie ich wysiłków oraz umiejętne rozwijanie zainteresowań młodych ludzi, a także dawanie przykładu oraz stawianie granic przez nauczycieli.

Pojawiały się również postulaty dotyczące zmian w sposobie sprawdzania wiedzy oraz lepszego wyposażenia sal lekcyjnych.

W dalszej części Forum uczestnicy spotkania wysłuchali wykładu dr Piotra Plichty, pracownika Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi oraz Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego. Prelegent rozpoczął swoje wystąpienie od zwrócenia uwagi na ogromne wewnętrzne zróżnicowanie grupy zawodowej nauczycieli, a także ambiwalencję w społecznym postrzeganiu tego zawodu. W toku wykładu pt. „Co i skąd wiemy na temat nauczycieli?” były przywoływane wyniki kilku projektów badawczych dotyczących sytuacji i kondycji pedagogów, m.in. ogólnopolskiego badania „Pozytywne i negatywne elementy psychospołecznego środowiska pracy w szkole...”, zrealizowanego pod kierunkiem prof. Jacka Pyżalskiego w 2010 r., a także międzynarodowego badania środowiska uczenia się i warunków pracy nauczycieli „TALIS” (2013) oraz raportu Najwyższej Izby Kontroli pt. „Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela” (2017)³.

Wystąpienie dr Macieja Dębskiego, adiunkta Instytutu Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, było okazją do zaprezentowania uczestnikom Forum wstępnych wyników badania kondycji zawodowej nauczycieli w województwie pomorskim⁴. Projekt badawczy, realizowany z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, ma na celu określenie poziomu jakości pracy w zawodzie nauczyciela, a także najważniejszych motywów i deficytów tej pracy. Analizowane są również: poczucie szacunku, lojalność oraz autoocena bycia nauczycielem, a także najważniejsze utrudnienia i ocena przygotowania do zawodu. Raport końcowy z badania ma być punktem wyjścia do przygotowania i realizacji działań na rzecz wzmocnienia pomorskich pedagogów, poprawy jakości ich pracy oraz lepszego dopasowania oferty szkoleniowej wojewódzkich placówek doskonalenia do realnych potrzeb nauczycieli naszego regionu. Uzyskane wyniki posłużą też do opracowania modelu pracy w zawodzie nauczyciela.

Po przerwie zaprezentowano drugą część sondy dot. postrzegania roli nauczyciela. Tym razem wypowiadali się pedagodzy oraz studenci, odnosząc się do najważniejszych kompetencji nauczyciela XXI

³ Nawiązania do zagadnień omawianych przez dr P. Plichtę znalazły się w artykule autorstwa Ewy Furche, opublikowany na stronach 17-19 niniejszego numeru „Edukacji Pomorskiej”.

⁴ Nawiązania do zagadnień omawianych przez dr M. Dębskiego znalazły się w artykułach autorstwa Jarosława Kordzińskiego oraz Ewy Furche, opublikowanych na stronach 11-12 i 17-19 niniejszego numeru „Edukacji Pomorskiej”.

Fot. B. Kwaśniewska

Dr Piotr Plichta

wieku oraz zagadnienia szacunku w relacjach uczeń-nauczyciel.

Kolejnym punktem programu VI Forum była dyskusja panelowa z udziałem zaproszonych gości: Jarosława Filipczaka (wiceprezesa Zarządu Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza), dr hab. Anety Lewińskiej (prof. nadzw. Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego), Przemysława Łagosza (dyrektora Zespołu Szkolno-Przedszkolnego „Mała Szkoła” w Szopie), Anny Niemczynowicz (pedagog z I Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni) oraz Bożeny Żuk (dyrektora Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku). Rozmowę prowadził Jarosław Kordziński – trener, mediator i coach. Szczegółowe omówienie przebiegu tej części spotkania znajdują Państwo na str. 11-12, w artykule „Pomorski nauczyciel na forum”, opracowanym przez moderatora dyskusji panelowej.

Podsumowując wypowiedzi prezentowane na Forum, dr P. Plichta m.in. zwrócił uwagę na znaczenie wychowawczej funkcji szkoły oraz rolę relacji międzyludzkich w procesie edukacyjnym.

Następnie głos zabrał Krzysztof Trawicki, wicemarszałek województwa pomorskiego. W swoim krótkim wystąpieniu przypomniał zadania władz samorządowych różnych szczebli we wspieraniu i motywowaniu kadry pedagogicznej oraz uczniów.

W kolejnej części spotkania uczestnicy Forum poznali sylwetki dziesięciu finalistów konkursu „Nauczyciel Pomorza 2017”, a także wyniki tegorocznych zmagania. Wyróżnienia przyznano Aleksandrze Miczek, Sławomirowi Krzysztofowi Tyborskiemu, Stanisławowi Klimowiczowi oraz Agnieszce Helenie

Fot. B. Kwaśniewska

Dominika Dawidowska, uczennica szkoły muzycznej I i II st. im. Zygmunta Noskowskiego w Gdyni

Fot. B. Kwaśniewska

Dr Maciej Dębski w trakcie prezentacji wyników badań

Predygier, natomiast tytułem „Nauczyciela Pomorza 2017” uhonorowano Marię Gajewską, nauczycielkę języka polskiego ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Janusza Korczaka w Czersku. Więcej informacji o konkursie znajdą Państwo na str. 13-15; wywiad z tegoroczną laureatką publikujemy na str. 16.

Ponownie głos zabrał marszałek województwa pomorskiego. Jako przewodniczący jury konkursowego podkreślił, że wyłonienie zwycięzcy tytułu „Nauczyciela Pomorza 2017” było bardzo trudnym zadaniem, ponieważ w naszym regionie pracuje wielu pedagogów, którzy oprócz wzorowego wywiązywania się

Fot. B. Kwaśniewska

Uczestnicy panelu dyskusyjnego

z podstawowych obowiązków zawodowych, poświęcają wiele swojego prywatnego czasu na pracę z młodymi ludźmi i są dla nich prawdziwymi autorytetami.

Miłą niespodzianką dla uczestników spotkania był krótki koncert w wykonaniu Dominiki Dawidowskiej, uczennicy szkoły muzycznej I i II st. im. Zygmunta Noskowskiego w Gdyni, która zagrała na gitarze dwa utwory klasyczne: „Una limosna por el amor de Dios” (Agustin Barrios) oraz „Fandango z Tres Piezas Espanolas” (Joaquin Rodrigo).

Fot. B. Kwaśniewska

Adam Krawiec

Zamykając VI Forum Pomorskiej Edukacji, dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Adam Krawiec, zaprosił na przyszłoroczne Forum, które ma być poświęcone kształceniu zawodowemu.

Materiały z VI Forum Pomorskiej Edukacji są dostępne na stronie internetowej Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku pod adresem: www.cen.gda.pl/forum/vi-forum-pomorskiej-edukacji

I Forum Pomorskiej Edukacji

Uczeń i jego środowisko / Organizacja i kierowanie pracą szkoły / Nauczyciel jako organizator procesu dydaktycznego

14 listopada 2012 r., Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego („Edukacja Pomorska” nr 55)

II Forum Pomorskiej Edukacji

Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna

18 listopada 2013 r., Opera Bałtycka („Edukacja Pomorska” nr 62)

III Forum Pomorskiej Edukacji

Edukacja w klasach IV-VI szkoły podstawowej i w gimnazjum

29 października 2014 r., Teatr Szekspirowski („Edukacja Pomorska” nr 68)

IV Forum Pomorskiej Edukacji

Kształcenie ponadgimnazjalne

25 listopada 2015 r., Politechnika Gdańska („Edukacja Pomorska” nr 73)

V Forum Pomorskiej Edukacji

My – Obywatele. Pomorski Model Edukacji Obywatelskiej

9 listopada 2016 r., Europejskie Centrum Solidarności („Edukacja Pomorska” nr 79)

VI Forum Pomorskiej Edukacji

Kondycja pomorskiego nauczyciela

27 października 2017 r., Uniwersytet Gdański („Edukacja Pomorska” nr 86)

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

VI Forum Pomorskiej Edukacji

Kondycja pomorskiego nauczyciela

Prowadzenie – Dariusz Łukawski, dziennikarz, ekspert szkoleń medialnych

9.30 – 10.00	Rejestracja uczestników, poranna kawa
10.00 – 11.35	CZĘŚĆ I Wystąpienia plenarne <ul style="list-style-type: none"> – <i>Otwarcie VI Forum – Mieczysław Struk</i>, marszałek województwa pomorskiego – <i>Odniesienie do V Forum Pomorskiej Edukacji – Adam Krawiec</i>, dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego – <i>Sonda: Zdaniem uczniów, byłych uczniów i nauczycieli</i> – <i>Co i skąd wiemy na temat nauczycieli? O różnych perspektywach i źródłach tej wiedzy – dr Piotr Plichta</i>, Instytut Medycyny Pracy w Łodzi – <i>Kondycja zawodowa nauczycieli w województwie pomorskim – wstępne wyniki badań... – dr Maciej Dębski</i>, adiunkt Instytutu Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego
11.35 – 12.00	Przerwa kawowa
12.00 – 13.15	CZĘŚĆ II <ul style="list-style-type: none"> – <i>Sonda: Zdaniem uczniów, byłych uczniów i nauczycieli</i> Dyskusja moderowana z udziałem zaproszonych gości moderator: Jarosław Kordziński , trener, mediator, coach, tutor <ul style="list-style-type: none"> – Jarosław Filipczak, wiceprezes Zarządu Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza – Bożena Żuk, dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – dr hab. Aneta Lewińska, prof. nadzw. Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego – Przemysław Łagosz, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego „Mała Szkoła” w Szopie – Anna Niemczynowicz, pedagog I Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego Gdyni Wypowiedzi uczestników VI Forum
13.15 – 13.25	CZĘŚĆ III Odniesienie do dyskusji <ul style="list-style-type: none"> – Głos umówiony – dr Piotr Plichta, Instytut Medycyny Pracy w Łodzi
13.25 – 13.50	CZĘŚĆ IV Gala Wręczenia Nagród Marszałka Województwa Pomorskiego <i>Nauczyciel Pomorza 2017</i>
13.50 – 14.00	Podsumowanie VI Forum Pomorskiej Edukacji – Mieczysław Struk , marszałek województwa pomorskiego

Patronat medialny:

Pomorski nauczyciel na forum. Podsumowanie dyskusji panelowej

*Trzeba być szalonym, żeby pracować w zawodzie nauczyciela.
I przy tym bardzo to kochać.*
(wypowiedź jednej z uczestniczek badań)

Jarosław Kordziński,
moderator dyskusji panelowej

Jak co roku odbyło się w Gdańsku kolejne Forum Pomorskiej Edukacji. Ostatnie przyglądało się na różne sposoby kondycji nauczyciela na Pomorzu. Można było tego dokonać między innymi dzięki badaniom przeprowadzonym przez dr. Macieja Dębskiego, adiunkta Instytutu Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, z drugiej strony – dzięki wysłuchaniu panelu, w którym wzięli udział:

- Jarosław Filipczak, wiceprezes Zarządu Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza
- dr hab. Aneta Lewińska, prof. nadzw. Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego
- Przemysław Łagosz, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego „Mała Szkoła” w Szopie
- Anna Niemczynowicz, pedagog I Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni
- Bożena Żuk, dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Uczestnicy panelu, odpowiadając na pytania zadawane przez prowadzącego, nakreślali sylwetkę pomorskiego nauczyciela widzianą z bardzo wielu różnych perspektyw. Pierwsza zabrała głos dyrektor ODN ze Słupska, Bożena Żuk. Odpowiadała na pytanie w znacznym stopniu związane z wynikami badań dr. Dębskiego: *Z badań nad kondycją nauczyciela wynika, że 78,5% respondentów stale podnosi swoje kompetencje zawodowe. Jednocześnie 20,6% twierdzi, że rzadko korzysta z form doskonalenia. Dla nauczycieli największą przeszkodą są koszty szkoleń, brak czasu i nieodpowiednia oferta. Jak tak definiowane przekonania mają się do celów i oferty wspomagania ODN?* Dyrektorka słupskiej placówki doskonalenia uznała, że oferta i zakres korzystania z niej przez nauczycieli województwa pomorskiego, zwłaszcza jego zachodniej części, są zdecydowanie pozytywne. Placówka regularnie bada potrzeby i oczekiwania nauczycieli w zakresie ich rozwoju zawodowego, a następnie przygotowuje optymalne rozwiązania sprzyjające zaspokajaniu potrzeb środowiska. Ponadto, zwróciła uwagę na istotne wymagania, jakie są związane z wprowadzaniem nowych rozwiązań w polskim systemie edukacji i ofertą słu-

żącą umożliwieniu nauczycielom przygotowania się do ich wdrażania. Warto dodać, że zgodnie z wynikami badań nauczyciele niemal w takim samym stopniu oczekują wsparcia w zakresie własnego rozwoju od placówek doskonalenia zawodowego (59,3% wskazań), jak i od własnych szkół (57,3% wskazań). Jednocześnie, co też jest warte zauważenia, jedynie 9,4% respondentów zadeklarowało, że w ogóle nie potrzebuje w tym zakresie wsparcia.

Przemysław Łagosz, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego „Mała Szkoła” w Szopie, odpowiadał na pytanie: *Jednym z częściej wymienianych przez nauczycieli powodów obniżających ich poczucie pewności i zadowolenia z pracy były zmiany zewnętrzne, które nieustannie ich dotyczą w szkole. W jaki sposób dyrekcje szkół mogą ograniczać czy wręcz eliminować tego typu niepokoje nauczycieli?* Korelowało ono w znacznym stopniu z pytaniem, które pojawiło się w ankiecie, a mianowicie: *„Co sprawia Panu/Pani największe trudności w wykonywaniu zawodu?”* Tu respondenci na pierwszym miejscu zaznaczyli opcję *„często wprowadzane zmiany w systemie”* (47% wskazań), choć również: *„nadmiar obowiązków zawodowych”* (39,9% wskazań) czy *„zbyt duża liczba uczniów w klasie”* (38,1% wskazań). Dyrektor Łagosz potwierdził te deklaracje. Zwrócił uwagę na duże oczekiwania władz oświatowych w zakresie elastyczności i powolności środowiska nauczycielskiego na nieustannie proponowane nowe rozwiązania i zmiany. Podkreślił, że istotnym aspektem utrudniającym pracę uczących jest właśnie proces permanentnego reformowania oświaty. W sposób charakterystyczny potwierdzają tę opinię wybory nauczycieli dokonane w trakcie udzielania odpowiedzi na pytanie: *„Jak ocenia Pan/i swoją sytuację w związku z wprowadzaną reformą oświaty?”* Tu zdecydowanie największą liczbę zaznaczeń uzyskała odpowiedź *„Wprowadzane zmiany budzą we mnie niepokój”* (51,7% wskazań), potwierdzone drugim w kolejności wynikiem przypisanym stwierdzeniu *„Pozostaję bierny/a wobec wprowadzanych zmian”* (23,2% wskazań).

Kolejna panelistka – dr hab. Aneta Lewińska, prof. nadzw. Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego – odpowiadała na pytanie dotyczące stopnia przygotowania nauczycieli do zawodu: *Profesor Bogusław Śliwerski w swojej pracy „O wymierności pracy nauczyciela” wskazuje wysoką pozycję uczących między innymi ze względu na przedmiot, który reprezentują. Z drugiej strony wśród nauczycieli zdobywających prestiżowy tytuł Nauczyciela Roku są zarówno osoby uczące różnych przedmiotów, jak i pasjonaci rozmaitych działań wykraczających poza standardową dydaktykę. Stąd pytanie, co mogą zrobić (robią?) uczelnie, aby kształcić takich właśnie nauczycieli?* Badania dr. Dębskiego wskazały, że na pytanie „Czy uważa Pan/i, że ukończone studia dobrze przygotowały Pana/Panią do wykonywania zawodu nauczyciela?” najwięcej odpowiedzi było na „raczej tak” (31,5% wskazań) i „tak” (23,3% wskazań). O staranności i celowości działań w tym zakresie zapewniała również dr Lewińska. Potwierdziła zainteresowanie uczelni pracą na rzecz rozwoju zawodowego nauczycieli, w tym uwzględniającą wymogi współczesności, zmiany uwarunkowań środowiskowych, technologii i dostępu do informacji, jakim dysponują dzisiejsi uczniowie.

O wyzwaniach stojących przed absolwentami współczesnych szkół mówił Jarosław Filipczak, były nauczyciel, a dziś – wiceprezes Zarządu Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza, który zmierzył się z następującą kwestią: *Eksperci World Economic Forum oszacowali niedawno, że 65% obecnych dzieci w wieku szkolnym będzie pracować w zawodach, które jeszcze nie powstały. Pewnym wyzwaniem nałożonym na szkoły przez przepisy prawa oświatowego, w tym również zalecenia Parlamentu Europejskiego, jest kształcenie kompetencji kluczowych. Należą do nich inicjatywność i przedsiębiorczość, ale też porozumiewanie się, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, a także kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie oraz świadomość i ekspresja kulturalna. Jakich kompetencji od absolwentów oczekuje dziś rynek pracy i jakich kompetencji warto w związku z tym oczekiwać od nauczycieli?* Odpowiadając na to pytanie, Jarosław Filipczak potwierdził specyfikę oczekiwań pracodawców wobec absolwentów szkół w zakresie ich szerokich kompetencji wymaganych dziś na rynku pracy. Zwrócił uwagę na potrzebę modyfikacji edukacji w zakresie kształcenia umiejętności dotyczących stosowania nowych technologii oraz pracy zespołowej.

O szczególnym traktowaniu współczesnych uczniów mówiła również Anna Niemczynowicz, pedagog z I Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni. Odpowiadając na pytanie: *Z przeprowadzonych badań wynika, że nauczyciele za szczególne*

wyzwanie uznali potrzebę rozwoju wiedzy psychologicznej wynikającej z rodzaju problemów, z jakimi borykają się obecnie dzieci i młodzież szkolna. W jakim zakresie postawa i zachowania dzisiejszych uczniów mogą wpływać na kondycję nauczycieli? potwierdziła istotną potrzebę rozwoju kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Podkreślała też znaczenie indywidualizacji kształcenia i konieczność rozwoju nauczycielskich umiejętności w tym zakresie.

Panel kończyło wspólne pytanie, skierowane do wszystkich uczestników dyskusji: *Nauczyciele, pytani o swoją pozycję zawodową, w zdecydowanej większości deklarują, że lubią swoją pracę i są szanowani przez uczniów, ich rodziców czy nawet znajomych. Jednocześnie pytani o pozycję nauczyciela w rankingu zawodów, lokują tę profesję dopiero na ósmym miejscu. Z kolei na pytanie, czy poleciliby tę pracę innym, w większości – choć nieznacznej – odpowiedzieli, że jednak nie. Co, Państwa zdaniem, powinno się zmienić, aby nauczyciele uznali, że ich praca jest bardziej szanowana?* W każdej odpowiedzi zabrzmiał ten sam ton: nauczyciele zasługują na szczególne traktowanie, na szacunek i pomoc w organizacji właściwej przestrzeni dla wykonywanej przez nich pracy.

Podsumowując, można by się zastanowić, czy pytanie na przyszłoroczne forum, w miejsce dociekania na temat kondycji nauczyciela, nie powinno raczej dotyczyć kondycji, a w zasadzie gotowości społeczności lokalnej – w szczególności podmiotów odpowiedzialnych za organizację środowiska kształcenia – do zapewnienia młodym Pomorzanom takiej przestrzeni edukacyjnej, by stali się liderami rozwoju w zakresie pozyskiwania i wzmacniania kompetencji optymalnych do funkcjonowania w dzisiejszym świecie. ■

Jarosław Kordziński – trener, mediator, coach; członek Grupy Trenerów POWER; stały współpracownik „Dyrektora Szkoły”; wykładowca treści z zakresu zarządzania zmianą w oświacie oraz nowymi standardami edukacyjnymi (Wyższa Szkoła Komunikacji Społecznej); autor książek i artykułów z zakresu psychologii pozytywnej, motywacji, wykorzystywania technik szkoleniowych i coachingowych w praktyce szkolnej oraz promocji zmian w oświacie.

Podczas VI Forum Pomorskiej Edukacji poznaliśmy zwycięzcę II edycji konkursu „Nauczyciel Pomorza”

Magdalena Schramm,
Pedagogiczna Bibliotek Wojewódzka w Gdańsku

Celem konkursu „Nauczyciel Pomorza” jest uhonorowanie najlepszych nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych województwa pomorskiego, którzy łączą sukcesy w pracy dydaktycznej z umiejętnością wszechstronnego kształtowania osobowości uczniów.

Komisja konkursowa docenia zwłaszcza kandydatów indywidualizujących metody pracy pedagogicznej, dostrzegających oraz wspomagających zainteresowania, uzdolnienia i pasje uczniów. Zwraca także uwagę na inspirowanie wychowanków do aktywności w środowisku lokalnym oraz kształtowanie ich wrażliwości społecznej i poczucia lokalnej tożsamości obywatelskiej. Kandydatami mogą być nauczyciele z co najmniej dziesięcioletnim stażem pracy pedagogicznej, wspierający innych nauczycieli swoją wiedzą oraz doświadczeniem zawodowym i przyjmujący wobec nich rolę mentora. Z wnioskiem o nadanie tytułu Nauczyciel Pomorza mogą wystąpić: dyrektor szkoły lub placówki oświatowej po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, a także społeczne organy systemu oświaty, takie jak: samorządowa rada oświatowa, rada szkoły lub pla-

cówki, rada rodziców, samorząd uczniowski, stowarzyszenia lub inne organizacje działające w szkole lub placówce.

Konkurs „Nauczyciel Pomorza” został przeprowadzony już po raz drugi. Laureata pierwszej edycji – Piotra Sikorskiego, nauczyciela geografii ze Słupska – komisja konkursowa doceniła za umiejętność zarażania uczniów pasją poznawczą, wykorzystywanie w pracy pedagogicznej nowych technologii oraz uwrażliwianie wychowanków na problemy społeczne².

W 2017 r. na konkurs wpłynęło 37 wniosków. Wnioskodawcy wypełniali je w formularzu elektronicznym, który przygotowała Małgorzata Kwaśnik,

² Podsumowanie I edycji konkursu oraz obszerny wywiad z *Nauczycielem Pomorza 2016* ukazały się w nr 79 „Edukacji Pomorskiej” (s. 25-26 i 27-28).

Rozdanie nagród w konkursie „Nauczyciel Pomorza 2017”

Fot. B. Kwaśniewska

nauczycielka bibliotekarka Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku, odpowiedzialna z ramienia naszej placówki za koordynację działań związanych z konkursem. Wnioski oceniała komisja, w skład której weszli przedstawiciele: Sejmiku Województwa Pomorskiego, Pomorskiej Rady Oświatowej, Pomorskiego Kuratora Oświaty, nauczycielskich związków zawodowych, rodziców oraz środowiska akademickiego, organizacji pracodawców, a także mediów. Wnioski kandydatów zostały poddane ocenie formalnej i merytorycznej. Komisja konkursowa po ich wnikliwej analizie, w toku dyskusji, wyłoniła 10 kandydatów, których zarekomendowała marszałkowi województwa pomorskiego, na spotkaniu zorganizowanym 9 października 2017 r. Sylwetki poszczególnych kandydatów przedstawiła Małgorzata Kłos, dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku – instytucji, która w imieniu marszałka była odpowiedzialna za przygotowanie i przeprowadzenie II edycji konkursu.

Adam Krawiec, dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, a jednocześnie przewodniczący komisji konkursowej, podsumowując jej pracę, powiedział: *Staraliśmy się znaleźć takiego nauczyciela, który charakteryzuje się bardzo dobrym kontaktem z uczniami, ma bardzo dobre relacje z rodzicami, ale również posiada osiągnięcia związane z pracą na rzecz społeczności lokalnej.*

Tytuł Nauczyciela Pomorza 2017 marszałek województwa pomorskiego, Mieczysław Struk, przyznał **Marii Gajewskiej – nauczycielce języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 1 im. Janusza Korczaka w Czersku**. Laureatka otrzymała statuetkę oraz nagrodę pieniężną. Warto przypomnieć, że statuetka została zaprojektowana w 2014 r. przez uczennicę Zespołu Szkół Plastycznych w Gdyni, Zofię Kledzik, obecnie studentkę Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Tegoroczna laureatka, Maria Gajewska, pracuje w zawodzie nauczycielskim od 14 lat. Opracowała i wdrożyła w tym czasie dwie programowe innowacje pedagogiczne oraz była współautorką nowatorskich projektów edukacyjnych, często wykorzystujących nowe technologie. Przede wszystkim jednak zwraca uwagę jej umiejętność kontaktu z uczniami. To przewodniczka młodych ludzi po świecie, skutecznie scalająca różne aspekty uczniowskiej aktywności i zainteresowań: ciekawość świata (turystyka, harcerstwo), spojrzenie na historię (debaty historyczne), zainteresowanie filmem i mediami (szkolny DKF i Szkolna Telewizja Internetowa) oraz zaangażowanie społeczne i ekologiczne. A wszystko przy wykorzystaniu nowatorskich środków i metod przekazu oraz dotarcia do młodego odbiorcy – inter-

netu, telewizji szkolnej, filmów, e-learningu, tutoringu, akcji społecznych. Tajemnica sukcesu tegorocznej laureatki konkursu tkwi w skuteczności i sukcesach pedagogicznych, osiągniętych dzięki właściwemu podejściu do uczniów oraz wszechstronności przekazu i różnorodności stosowanych metod.

Bardzo się cieszę, że tytuł Nauczyciela Pomorza 2017 otrzymała Pani Maria Gajewska – powiedział podczas wręczenia nagrody wicemarszałek Krzysztof Trawicki. – Pani Maria niewątpliwie jest uosobieniem nauczyciela z powołaniem. Nauczyciela, który jest dla uczniów autorytetem.

Czworo nauczycieli otrzymało wyróżnienia wraz z nagrodami pieniężnymi. Byli to:

- **Agnieszka Helena Predyger** – nauczycielka bibliotekarka w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Malborku. Od 14 lat umiejętnie potrafi zainteresować młodzież lekturą, wykorzystując przy okazji jej funkcje biblioterapeutyczne do rozwiązywania trudności w nauce lub problemów wychowawczych. Drugą pasją pani Predyger jest ekologia – rozwija świadomość ekologiczną uczniów, m.in. doprowadziła do założenia w Malborku pierwszego ogrodu dendrologicznego, którym opiekuje się wspólnie z wychowankami.
- **Stanisław Klimowicz** – nauczyciel przyrody i geografii z 35-letnim stażem pracy z Zespołu Szkół w Chmielnie (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum). Organizator ponad czterystu imprez krajoznawczo-turystycznych dla dzieci i młodzieży gimnazjalnej. Przemierzył z uczniami tysiące kilometrów, uwrażliwiając ich na piękno „małej ojczyzny” i konieczność dbania o nią. Organizator Konkursu Wiedzy o Kaszubach, autor przewodnika oraz publikacji krajoznawczych o Szwajcarii Kaszubskiej. Swoją wiedzę wykorzystał także opracowując program edukacji regionalnej.
- **Sławomir Krzysztof Tyborski** – nauczyciel języka francuskiego z 24-letnim stażem pracy z Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Gdyni. Stosując nowatorskie metody nauczania i oceniania, od lat skutecznie rozwija kompetencje językowe uczniów i zaszczerpia im miłość do kultury francuskiej. Sztuki plastyczne, teatr, fotografia – to obszary, którymi promuje Francję nie tylko w szkole, ale także w społeczności lokalnej. A młodym Francuzom i Belgom, uczestnikom programów wymian młodzieży, przybliży Polskę.
- **Aleksandra Miczek** – nauczycielka języka polskiego i nauczyciel wspomagający w Publicznej Szkole Podstawowej nr 4 z Oddziałami Integrycyjnymi im. Juliusza Słowackiego w Starogardzie Gdańskim. W ciągu 21 lat pracy pedagogicznej

Fot. B. Kwaśniewska

Maria Gajewska, laureatka konkursu Nauczyciel Pomorza 2017

Fot. B. Kwaśniewska

Mieczysław Struk, marszałek województwa pomorskiego

niestrudzenie propaguje kulturę i gwarę Kociewia. Dbą o to, aby jej uczniowie znali lokalne tradycje, literaturę oraz język i w ten sposób pogłębiali swoją identyfikację z regionem. W realizowane projekty potrafi zaangażować uczniów wymagających specjalnych metod nauczania ze względu na różne ograniczenia i dysfunkcje.

Pozostali finaliści konkursu otrzymali dyplomy i nagrody książkowe. Byli to:

- **Dawid Marek Kaczmarek** – nauczyciel biologii z 12-letnim stażem pracy z Samorządowego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Bolszewie, zaangażowany szczególnie w edukację ekologiczną młodzieży.
- **Wioletta Majer-Szreder** – nauczycielka języka polskiego i zajęć artystycznych oraz wicedyrektor Samorządowego Zespołu Szkół w Gniewinie, z 26-letnim stażem pracy pedagogicznej, skoncentrowana na polonistycznej i kulturalnej aktywności młodzieży oraz społeczności lokalnej, a także zachęcaniu nauczycieli do innowacyjności.
- **Katarzyna Netter-Cyrta** – nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 50 im. Emilii Plater w Gdańsku. Pracuje w zawodzie od 17 lat. skupiając się szczególnie na budowaniu

tożsamości lokalnej młodych gdańszczan i dbałości o język polski.

- **Beata Ostrowska-Nenczak** – nauczycielka języka polskiego z 20-letnim stażem pracy z Zespołu Szkół im. Jana Kasprowicza w Sztumie. Jej celem jest wszechstronny humanistyczny rozwój uczniów, m.in. poprzez edukację teatralną.
- **Małgorzata Zauliczna** – nauczycielka języka angielskiego z 20-letnim stażem pracy z Gimnazjum nr 29 im. Jana Kochanowskiego w Gdańsku. Dbą o przybliżanie uczniom języka i kultury angielskiej, stosując różnorodność form i metod, nie zapominając przy tym o ich potrzebach psychicznych i społecznych.

Wszystkim nagrodzonym serdecznie gratulujemy.

Organizator konkursu, marszałek województwa pomorskiego, a także Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku, która w jego imieniu zajmuje się przygotowaniem i przeprowadzeniem wydarzenia, mają nadzieję, że konkurs „Nauczyciel Pomorza” – doceniający i honorujący najwybitniejszych pedagogów naszego regionu – przyczyni się do budowania prestiżu zawodu nauczycielskiego w społeczeństwie. Zachęcamy Państwa do zgłaszania kandydatów do tytułu „Nauczyciel Pomorza 2018”.

Uczyć optymizmu

z Marią Gajewską, laureatką konkursu „Nauczyciel Pomorza 2017”,
rozmawia Joanna Aleksandrowicz,
specjalista Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Joanna Aleksandrowicz: Co Pani poczuła, kiedy dowiedziała się Pani o wygraniu konkursu *Nauczyciel Pomorza 2017*?

Maria Gajewska: Werdykt marszałka zaskoczył mnie. Radość i zadowolenie poczułam dopiero później. Dla mnie ogromnym sukcesem było już znalezienie się w gronie finalistów.

J.A.: Co Pani najbardziej lubi w zawodzie nauczyciela?

M.G.: Towarzystwo uczniowi. Kieruję się słowami Marvy Collins: *Jestem nauczycielem. Nauczyciel to ktoś, kto prowadzi. Nie ma w tym żadnej magii. Nie chodzi po wodzie. Nie każe rozstępować się morzu. Po prostu kocham dzieci*². Uczę je i uczę się od nich. Staram się prowadzić ucznia tak, aby podejmował wysiłek, trud działania i tworzenia. Projektuję lekcje języka polskiego czy lekcje wychowawcze w taki sposób (dobierając techniki uczenia czy aranżację sali lekcyjnej), aby miały szansę ujawnić się i zrealizować pomysły oraz talenty uczniowskie. Uwidacznianie się w uczniu zamilowania do czegoś lub zmiana postawy z wycofanej na zaangażowaną oraz samo bycie z nim sprawia, że lubię swój zawód.

J.A.: Czy miała Pani trudne momenty w swojej pracy?

M.G.: Tak, przeżyłam śmierć uczennicy. Karolina chorowała na toksoplazmozę. Odeszła niespodziewanie, krótka była jej edukacja. Od tego czasu mam w sobie wewnętrzny nakaz dawania uczniom radości z edukacji i spotkania ze mną. Próbuję uczyć optymizmu.

J.A.: Jakiej rady udzieliłaby Pani młodemu człowiekowi, który planuje zostać nauczycielem języka polskiego?

M.G.: W tym zawodzie potrzebne są trzy wartości: pasja, pracowitość oraz pokora. Dzięki pasji i pracowitości osiąga się wyniki oraz odnosi sukcesy. Natomiast pokora jest potrzebna, aby z akceptacją przyjmować sytuacje, które przynosi życie i nie poddawać się. Trzeba też nieustannie doskonalić się.

J.A.: Co Pani uważa za swój największy sukces zawodowy?

M.G.: Wskazałabym dwa: otrzymanie prestiżowego tytułu *Nauczyciela Pomorza 2017* oraz wygranie z klasą

VI konkursu, w którym główną nagrodą było spotkanie z biskupem Ryszardem Kasyną. Bycie laureatką konkursu *Nauczyciel Pomorza 2017* to wielki sukces i wyzwanie, a także motywacja do dalszego rozwoju. Spotkanie z biskupem dla mnie i dla moich podopiecznym pozostanie niezapomniane – życzliwość, otwartość i pogoda ducha, której doświadczyliśmy w Pelplinie, mocno nam się wtedy udzieliły.

J.A.: Jak przez te 14 lat pracy zawodowej zmienił się Pani styl i metody dydaktyczne?

M.G.: Jak uczyć? Odpowiedzi na to pytanie na początku swej drogi zawodowej szukałam w różnych filozofiach pedagogicznych. Znajomość teorii pomagała. Potem uświadomiłam sobie, że nie można realizować cudzego programu. Trzeba za każdym razem indywidualnie ustosunkować się do powierzonego ucznia. Jako polonistka najczęściej stosuję interdyscyplinarność. Obok dostarczania informacji na temat literatury i języka polskiego, skupiam uwagę na szeroko pojętej kulturze. Uczniowie obcuja z muzyką, dziełem malarstwa czy filmowym – jako kontekstem. Wprowadzam różne metodologie, zawsze troszcząc się, by uczeń zrozumiał i włączył się w dociekania nad językiem czy intencją tekstu. Wiedzę przedmiotową łączę z wiedzą o świecie (kontakty z organizacjami kultury, nauki, sportu, turystyki) oraz działaniem praktycznym (aktywność w środowisku szkolnym i lokalnym, udział w konkursach). To doskonale sprzyja kształtowaniu postaw oraz wartości. Staram się rzetelnie pracować z uczniem (w czasie lekcji i poza lekcjami), nieustannie poszukuję sposobu na bycie z nim (współpraca z rodzicami, wdrażanie innowacji/eksperymentów, doskonalenie się) oraz cieszę się z każdego, nawet najdrobniejszego uczniowskiego osiągnięcia. Dedykuję zatem statuetkę *Nauczyciela Pomorza 2017* wszystkim moim Uczniom na pamiątkę naszych spotkań.

J.A.: Dziękuję za rozmowę.

Fot. B. Rostankowska

Maria Gajewska – nauczycielka języka polskiego i wychowawczyni w Szkole Podstawowej nr 1 w Czersku, certyfikowana tutorka i glottodydaktyczka, pasjonatka neuroedukacji i nieustającego rozwoju osobistego.

² J. Canfield, M. V. Hansen, *Balsam dla Duszy nauczyciela*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2010, s. 91.

VI Forum Pomorskiej Edukacji – obraz kondycji pomorskiego nauczyciela

Ewa Furche,

wicedyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Obraz kondycji pomorskiego nauczyciela tworzyły podczas VI Forum Pomorskiej Edukacji wywody i wyniki badań naukowych, sami nauczyciele i dyrektorzy szkół, a także wypowiedzi uczniów, byłych uczniów – studentów oraz rodziców, reprezentowany był też głos świata pracy i związków zawodowych.

Badania nad kondycją pomorskiego nauczyciela, temat przewodni VI Forum Pomorskiej Edukacji pokazały, że ponad 97% badanych nauczycieli w naszym województwie jest nauczycielem/nauczycielką z pasją, a ponad 75% nie wyobraża sobie innej pracy. Dr Piotr Plichta, pedagog specjalny reprezentujący Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, podał podobne dane z badań krajowych: 80% nauczycieli wybrałoby ten sam zawód ponownie. Wyniki badania nad kondycją pomorskiego nauczyciela pokazały pedagogów bardzo świadomych swoich wyzwań – ponad 98% respondentów uznało, że współczesne problemy dzieci i młodzieży wymagają od nich szerszej wiedzy, a dla ok. 94% to szybszy rozwój dzieci i młodzieży sprawia, że są otwarci na naukę czerpaną od swoich uczniów. Prawie 92% stwierdza, że nadaża za umiejętnościami technologicznymi swoich uczniów.

Dr P. Plichta przedstawił obraz nauczyciela na podstawie różnych źródeł i kilku perspektyw, m.in. pedeutologii, badań krajowych i zagranicznych, a także samych nauczycieli. Pedeutologia jako refleksja filozoficzna, nawiązując do źródeł wywodzących się z filozoficznych pytań o człowieka i jego miejsce w świecie, przedstawia nauczyciela jako osobę znaczącą w społeczeństwie. Jan Władysław Dawid, ojciec polskiej pedeutologii powiedział, że w żadnym zawodzie człowiek nie ma takiego znaczenia. Zdiagnozowany polski nauczyciel – jak mówił dr Plichta – pracuje 34 godziny tygodniowo, nieustannie będąc uwikłanym między mesjanistyczno-posłanniczym charakterem pracy nauczyciela, a często trudną i złożoną rzeczywistością. Mimo to, w opinii dr Plichty, zawód nauczyciela jest zawodem wyjątkowym. Jego wyjątkowość polega na tym, że nauczyciel pracuje sobą, sam jest narzędziem w pracy, używa siebie – tego kim jest, jak wgląda, czego doświadczył, jakie ma wartości i przekonania. Nierzadko boryka się z konfliktami ról, wykonując swoją pracę; w szczególności musi mierzyć się z wyzwaniem: wychowywać czy uczyć? Taka specyfika i uwarunkowania zawodu nauczyciela z jednej strony, mówił prelegent są znaczące, a z drugiej – obciążające dla nauczyciela. W ocenie dr Plichty zawód

nauczyciela jest jedynym zawodem, w którym występują takie wzmocnienia, jak np. wiara w to, że można zmienić czyjeś życie na lepsze. Oczywiście zdarzają się też sytuacje przeciwne. W tym świetle zawód ten, kontynuował wywód dr Plichta, daje nieśmiertelność. Wielka rzecz pozostać pięknie niezapomnianym w pamięci swoich uczniów.

Wspomniany wcześniej wybitny polski pedagog J.W. Dawid powiedział: *Architekt może być złym człowiekiem i zbudować dom ładny i wygodny; inżynier, który przebił tunele, przeprowadził wielkie drogi, pobudował mosty – mógł być człowiekiem lichym. Już mniej to jest możliwe u lekarza; zapewne nie chciałby nikt leczyć się u takiego, o którym wiedziałby na pewno, że jest złym człowiekiem. A już nauczyciel – zły człowiek jest sprzecznością w samym określeniu, niemożliwością. Nauczyciel taki może tego lub innego czasem nauczyć, rzeczy oderwanych, przypadkowych, ale pozostanie dla ucznia kimś obcym, w jego życiu żadnego wpływu nie odegra.* Tę myśl przewodnią Dawida można było usłyszeć w reminiscencjach studentów – nie wszyscy nauczyciele tych byłych uczniów mieli wpływ na ich rozwój, nie wszyscy byli znaczący.

Jak podkreślał dr Plichta, nauczycielom nie jest obce poczucie cierpienia za miliony, co może się objawić w stresie zawodowym, kończąc się w skrajnych przypadkach wypaleniem zawodowym, które jako stan przeciwny do stanu zaangażowania, może przy zbyt dużym zaangażowaniu tym szybciej się pojawić. Konstatując, że nie wystarczy samo zaangażowanie nauczyciela, uzupełnił, że musi ono iść w parze z odpowiednimi kompetencjami. Badania dowodzą, że w Polsce średni procent nauczycieli dotkniętych wypaleniem zawodowym nie odbiega od średniej w innych zawodach. Jednak przy porównaniu nauczycieli w Polsce z nauczycielami w Europie, to polscy pedagogzy są bardziej wypaleni. Dr Plichta przestrzega, że wypalenie zawodowe nauczycieli jest także niebezpieczne dla uczniów, albowiem przekłada się na wypalenie zawodowe młodych ludzi. Im bardziej wypalony nauczyciel, tym bardziej rygorystyczne metody w pracy z uczniami stosuje.

Według wyników badania pomorskich nauczycieli prawie 60% pedagogów wybrało ten zawód, ponieważ ma dobry kontakt z dziećmi i młodzieżą, co w mojej ocenie w rzeczywistości szkolnej jest absolutnie priorytetowe. Tak jak radzenie sobie z uczniami ze specyficznymi trudnościami – te kompetencje nauczycieli również podkreślił dobitnie dr Plichta.

Dr Maciej Dębski, socjolog z Uniwersytetu Gdańskiego, wskazywał na wagę dobrych relacji w całej społeczności szkolnej. Trudno sobie wyobrazić, że rywalizujący i niewspółpracujący między sobą nauczyciele, będą dobrymi ambasadorami dobrych relacji. Badania wskazują jednak, że tylko połowa nauczycieli – wg dr Plichty – może liczyć na wsparcie ze strony innych nauczycieli. Badanie Talis (2013) dowodzi, że 46% nauczycieli uważa, iż w gronie pedagogicznym są jedynie nieliczne osoby, których pomysły dydaktyczne są dla nich inspirujące. Zaprezentowane wyniki badań, w tym kondycji pomorskiego nauczyciela wskazują, że nauczyciele oczekują także większego wsparcia od swoich dyrektorów.

No to jaki ma być ten nauczyciel w województwie pomorskim? – zapytał dr M. Dębski, omawiając wyniki badań nad kondycją pomorskiego nauczyciela. Z zaprezentowanych rezultatów wynika, że jedynie 2,8% respondentów wskazało na wysoki prestiż zawodu nauczyciela jako czynnik decydujący o wyborze tej profesji. Więcej, bo ponad 11% trafiło do zawodu z przypadku. Niespełna 20% badanych kierowało się dobrymi wzorcami nauczycieli i tyleż samo – tradycjami rodzinnymi. 45% badanych nauczycieli wybrało ten zawód z powołania. Znamienne, że powyższe motywy wyboru zawodu: powołanie, wysoki prestiż oraz tradycje rodzinne i dobre wzorce nauczycieli, jak pokazały wyniki badania, zostały wskazane przez nauczycieli najstarszych stażem. Nauczyciele z krótkim stażem wybrali ten zawód, ponieważ chcą dzielić się wiedzą z uczniami/wychowankami i mają prorozwojowe podejście do pracy, dostrzegają w niej możliwość rozwoju zawodowego i osobistego.

Nauczyciel Pomorza 2016, Piotr Sikorski, wskazał następujący podstawowy kierunek działania nauczyciela: *Żeby [uczniowie] mieli szerokie spojrzenie na świat i dobrą ocenę rzeczywistości, by umieli się odnaleźć w tej rzeczywistości.* Podobne wyzwanie, ale w kontekście pracy nauczyciela, dostrzega dr hab. prof. UG Aneta Lewińska, mówiąc o konieczności ciągłego odnajdywania się w nowym, zmieniającym się świecie. W opinii Pani Profesor: *to, że ja (nauczyciel) mogę się zmieniać z moimi uczniami, to jest wartość (...) tego zawodu.* 74,2% badanych nauczycieli, mimo szerokiego dostępu do wiedzy i informacji, nadal czuje się potrzebnymi w procesie przekazywania wiedzy uczniom, co znaczy także, że chcą się uczyć od uczniów. Ponad 57% nauczycieli deklaruje kon-

taktowanie się ze swoimi uczniami za pomocą portali społecznościowych i aplikacji.

Nauczyciel zawsze pozostaje w określonej relacji z uczniem jako podmiotem wychowania; poza tym układem relacyjności nauczyciel jako przedmiot badań nie istnieje. Dr Dębski wskazuje, że obok dobrych relacji i dobrej więzi, o które nauczyciel powinien zadbać, żeby dziecko poczuło się zaopiekowane i było częścią społeczności szkolnej, kluczowe jest w obecnej rzeczywistości wykorzystanie nowych technologii do prowadzenia zajęć, co pobudza uczących się do kreatywnego działania. Dr Plichta wskazał za Talis (2013), że 40% nauczycieli w Polsce wykorzystuje co najmniej raz w tygodniu komputer do nauczania oraz że co czwarty uczeń w Polsce nie zgadza się ze stwierdzeniem, iż uczniowie mają dobre relacje z większością nauczycieli.

Kilka lat temu, pisząc tekst „Odpowiedzialność nauczyciela – refleksja pogłębiona”² uznałam, że największym wyzwaniem, przed jakim stoi szkoła, a tym samym – nauczyciel, jest przygotowanie młodego człowieka do życia w rzeczywistości, będącej równaniem z wieloma niewiadomymi. Pani Maria Gajewska, Nauczyciel Pomorza 2017, dopełniła to wyzwanie, mówiąc o nauczycielu: *Ale jest też w nim pokora wobec tego, co niezmiennie.* Co jest dzisiaj niezmiennie, czyli – za *Słownikiem Języka Polskiego PWN* – nieulegające zmianom, skoro już Heraklit z Efezu ponad 2 500 lat temu mawiał, że jedyną stałą rzeczą w życiu jest zmiana? Pokora wiąże się z akceptacją własnych ograniczeń, ale również uznania, że nie wszystko możemy mieć pod kontrolą, że część zmiennych jest nieprzewidywalna, ale mamy wybór, by być człowiekiem. *Nauczyciel musi być prawdziwy, jak powiedział Przemysław Łagosz, dyrektor „Małej Szkoły” w Szopie. Ja swoim zachowaniem, swoją postawą ich uczę. Nie można rozdzielić mojego wykształcenia od tego, kim jestem na co dzień.* Byli uczniowie – studenci I roku Politechniki Gdańskiej – dostrzegli relacyjność u swoich nauczycieli jako wartość. Powiedzieli, że najbardziej cenili nauczycieli, którzy mieli pasję, otwartość, dystans do siebie oraz rozumieli młodych ludzi. W pamięci zachowali też pedagogów potrafiących swoim podejściem motywować uczniów do działania, eksperymentowania. Przede wszystkim lubili nauczycieli, którzy... lubili swoją pracę. Wtórował im dr Dębski, przytaczając wypowiedzi uczestników badania: *Wydaje mi się, że nie można pracować w zawodzie nauczyciela, jeśli się go nie lubi czy też: Trzeba być szalonym, żeby pracować w zawodzie nauczyciela. I przy tym bardzo to kochać.* Badani nauczyciele pomorskich szkół deklarowali, że lubią swoją pracę (ok. 96% respondentów), przy czym ponad 46% zdecydowanie ją lubi, a ponad 50% – lubi i raczej lubi. Nasu-

2 „Edukacja Pomorska” nr 57/58 (2013), s. 5-8.

wa się pytanie: skoro nauczyciele lubią swoją pracę – co wg dr Dębskiego jest mocno skorelowane z tym, że mają poczucie bycia szanowanymi, to dlaczego tylko 5% badanych zdecydowanie poleciłoby pracę nauczyciela innej osobie, a 12% – zdecydowanie nie poleciłoby tej profesji? Abstrahując od sytuacji finansowej, może tkwi w tym zawodzie jakaś magia, która powoduje, że daje on satysfakcję? A może chodzi o wzmocnienia, o których mówił dr Plichta? Poza wszelką wątpliwość kluczowe jest to, aby nauczyciel potrafił zainspirować i szlifować talenty, dostrzegać każdego ucznia oraz indywidualizować pracę, tworząc przyjazny klimat na lekcji, atmosferę szacunku i zrozumienia – mówili o tym w wywiadach zarówno byli uczniowie, jak i nauczyciele. Wraca do nas to, co dajemy. *Najważniejsze to nie wartościować uczniów przy sprawdzaniu [wiedzy i umiejętności]* – prof. Lewińska odróżniła sprawdzanie od oceniania, wiążąc je z szacunkiem do ucznia. Jeden z młodych ludzi w zaprezentowanym podczas Forum wywiadzie powiedział, że uczniowie są w szkole często oceniani za to, czego nie wiedzą, a powinni otrzymywać oceny za to, co wiedzą i potrafią, bo to ich motywuje do pracy.

Dr Plichta określił zawód nauczyciela mianem wyjątkowego ze względu na narzędzie pracy. Przyjmując za dr Plichtę tezę, że narzędziem pracy nauczyciela jest on sam, dr Dębski konstatował: *Chcemy generalnie zbudować tego nauczyciela i powiedzieć mu, słuchając jego samego, rodziców i dzieci, co on tak naprawdę powinien w sobie „zawierać”*. W opinii studentów ważne w pracy nauczyciela jest zachowanie równowagi pomiędzy teorią a praktyką. Dyrektor Przemysław Łągosz uważa, że wykaz pożądanых cech nauczyciela to lista nieskończona – *Nie ma takiego człowieka na ziemi, który by spełnił te wszystkie oczekiwania*. Jak dodał, niefortunnie się dzieje, że prawdę o tym zawodzie tworzą uproszczone wizje czy pojedyncze zdarzenia. Często to te zdarzenia, uwypuklone w mediach, budują nieprzychylny obraz nauczyciela.

Nowa rzeczywistość wymusza na nauczycielach nową rolę – tutora, coacha, doradcy, menedżera organizującego pracę ucznia, przywódcy edukacyjnego, bywa, że również mentora. W zawodzie nauczyciela, o czym wspominał dr Plichta i szerzej mówiła prof. Aneta Lewińska, jest dużo misyjności powiązanej z mesjańskim schematem przypisanym naszemu narodowi. Profesor A. Lewińska apelowała: *Trzeba wyzwolić się ze starych schematów, pozwolić sobie myśleć niestereotypowo i inaczej*.

Wyzwaniem i zarazem koniecznością jest tworzenie w szkołach przestrzeni do nieformalnego uczenia się nauczycieli. Dr Plichta zwraca uwagę na potrzebę tworzenia sytuacji, w których otoczenie mogłoby udzielać nauczycielom informacji zwrotnej. Nauczyciele

za mało odwołują się do informacji zwrotnej na temat swojej pracy, otrzymywanej od uczniów i rodziców. Kluczowa zdaje się tutaj być zmiana perspektywy patrzenia na własny warsztat pracy oraz sytuację szkolną, m.in. realizowana poprzez zamianę ról i spojrzenie na swoją pracę z lotu ptaka. Jeżeli wspomniane już wcześniej wyniki badania Talis pokazują, że zaledwie połowa nauczycieli uważa, iż w gronie pedagogicznym są nieliczne osoby, które mają inspirujące pomysły dydaktyczne, to jak efektywne są zespoły nauczycielskie? P. Sikorski, Nauczyciel Pomorza 2016, wyraził następujące przekonanie: *Zawsze postrzegałem pracę nauczyciela jako pracę zespołową*.

Dr Plichta wyraził opinię, że komfort nauczyciela ma znaczenie. Rodzi się pytanie, kto powinien o ten komfort zadbać – sam nauczyciel nie ma takich możliwości. Profesor Cezary Obracht-Prondzyński, podsumowując w 2016 r. w Europejskim Centrum Solidarności V Forum Pomorskiej Edukacji, powiedział, że na Forum spotykamy się w gronie ludzi, którym się chce. Ważne, abyśmy wszyscy zrozumieli wagę roli nauczyciela dla rozwoju i przyszłości młodego pokolenia, a tym samym – dobrostanu naszego kraju. O szkole i nauczycielu powinni wspólnie rozmawiać uczniowie, rodzice, nauczyciele i politycy, jak mówił prof. dr Kurt Singer, niemiecki pedagog, profesor psychologii pedagogicznej Uniwersytetu w Monachium. Uważał, że w ten sposób będzie można coś w szkole polepszyć, zamiast przyjmować rzeczywistość bezkrytycznie. Prof. K. Singer sformułował 80 pytań uczniowskich, które – zanim zaczniemy zadawać uczniom – warto przepracować na sobie. Są to m.in. takie zagadnienia, jak: Czy moi uczniowie mogą współtworzyć stosowane metody i życie szkolne? Czy moi uczniowie mogą współdecydować o treściach nauczania? Czy moi uczniowie mogą wyrażać otwarcie swoje zdanie? Czy moi uczniowie mogą krytykować moje zajęcia, szkołę? Kiedy podczas lekcji moi uczniowie mogą samodzielnie decydować? Prof. Singer rekomenduje, aby zacząć od tego, co jest możliwe do zmiany już dzisiaj. Jestem przekonana, że zmiana perspektywy uczniowskiej na nauczycielską i odwrotnie jest bardzo dobrym początkiem, aby wzrastał komfort pracy pomorskiego nauczyciela, a jego kondycja zawodowa była coraz lepsza. ■

Bibliografia:

- Materiały i nagrania z VI Forum Pomorskiej Edukacji, www.cen.gda.pl/forum/vi-forum-pomorskiej-edukacji
 Ks. Edward Walewander, *O duszy nauczycielstwa – przed stu laty i dziś*, pracownik.kul.pl/files/10692/public/tekst_dusza.doc
 Kurt Singer, *80 Schülerfragen an die Schule*, www.prof-kurt-singer.de/schuelerfragen.pdf

CENTRUM
EDUKACJI
NAUCZYCIELI
W GDAŃSKU

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa Pomorskiego

Placówka posiada akredytację – decyzja Pomorskiego
Kuratora Oświaty w Gdańsku nr 17/2006
z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku
pod nr ewidencyjnym 2.22/00057/2007

